శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే ఏకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే ఏకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
తం విలోక్య వినిష్క్రాంతముజ్జిహానమివోడుపం ।
దర్శనీయతమం శ్యామం పీతకౌశేయవాససం ॥ **1** ॥

శ్రీవత్సవక్షసం భ్రాజత్కౌస్తుభాముక్తకంధరం ।
పృథుదీర్ఘచతుర్బాహుం నవకంజారుణేక్షణం ॥ **2** ॥

నిత్యప్రముదితం శ్రీమత్సుకపోలం శుచిస్మితం ।
ముఖారవిందం బిభ్రాణం స్ఫురన్మకరకుండలం ॥ **3** ॥

వాసుదేవో హ్యయమితి పుమాంశ్రీవత్సలాంఛనః ।
చతుర్భుజోఽరవిందాక్షో వనమాల్యతిసుందరః ॥ **4** ॥

లక్షణైర్నారదప్రోక్తైర్నాన్యో భవితుమర్హతి ।
నిరాయుధశ్చలన్ పద్భ్యాం యోత్స్యేఽనేన నిరాయుధః ॥ **5** ॥

ఇతి నిశ్చిత్య యవనః ప్రాద్రవంతం పరాఙ్ముఖం ।
అన్వధావజ్జిఘృక్షుస్తం దురాపమపి యోగినాం ॥ **6** ॥

హస్తప్రాప్తమివాత్మానం హరిణా స పదే పదే ।
నీతో దర్శయతా దూరం యవనేశోఽద్రికందరం ॥ **7** ॥

పలాయనం యదుకులే జాతస్య తవ నోచితం।
ఇతి క్షిపన్ననుగతో నైనం ప్రాపాహతాశుభః ॥ **8** ॥

ఏవం క్షిప్తోఽపి భగవాన్ ప్రావిశద్ గిరికందరం।
సోఽపి ప్రవిష్టస్తత్రాన్యం శయానం దదృశే నరం ॥ **9** ॥

నన్వసౌ దూరమానీయ శేతే మామిహ సాధువత్।
ఇతి మత్వాచ్యుతం మూఢస్తం పదా సమతాడయత్ ॥ **10** ॥

స ఉత్థాయ చిరం సుప్తః శనైరున్మీల్య లోచనే।
దిశో విలోకయన్ పార్శ్వే తమద్రాక్షీదవస్థితం ॥ **11** ॥

స తావత్తస్య రుష్టస్య దృష్టిపాతేన భారత।
దేహజేనాగ్నినా దగ్ధో భస్మసాదభవత్ క్షణాత్ ॥ **12** ॥

రాజోవాచ
కో నామ స పుమాన్ బ్రహ్మన్ కస్య కింవీర్య ఏవ చ।
కస్మాద్ గుహాం గతః శిశ్యే కింతేజో యవనార్దనః ॥ **13** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
స ఇక్ష్వాకుకులే జాతో మాంధాతృతనయో మహాన్।
ముచుకుంద ఇతి ఖ్యాతో బ్రహ్మణ్యః సత్యసంగరః ॥ **14** ॥

స యాచితః సురగణైరింద్రాద్యైరాత్మరక్షణే।
అసురేభ్యః పరిత్రస్తైస్తద్రక్షాం సోఽకరోచ్చిరం ॥ **15** ॥

లబ్ధ్వా గుహం తే స్వఃపాలం ముచుకుందమథాబ్రువన్।
రాజన్ విరమతాం కృచ్ఛ్రాద్ భవాన్నః పరిపాలనాత్ ॥ **16** ॥

నరలోకే పరిత్యజ్య రాజ్యం నిహతకంటకం।
అస్మాన్ పాలయతో వీర కామాస్తే సర్వ ఉజ్ఝితాః ॥ **17** ॥

సుతా మహిష్యో భవతో జ్ఞాతయోఽమాత్యమంత్రిణః।
ప్రజాశ్చ తుల్యకాలీయా నాధునా సంతి కాలితాః ॥ **18** ॥

కాలో బలీయాన్ బలినాం భగవానీశ్వరోఽవ్యయః।
ప్రజాః కాలయతే క్రీడన్ పశుపాలో యథా పశూన్ ॥ **19** ॥

వరం వృణీష్వ భద్రం తే ఋతే కైవల్యమద్య నః।
ఏక ఏవేశ్వరస్తస్య భగవాన్ విష్ణురవ్యయః ॥ **20** ॥

ఏవముక్తః స వై దేవానభివంద్య మహాయశాః।
అశయిష్ట గుహావిష్టో నిద్రయా దేవదత్తయా ॥ **21** ॥

స్వాపం యాతం యస్తు మధ్యే బోధయేత్త్వామచేతనః।
స త్వయా దృష్టమాత్రస్తు భస్మీభవతు తత్క్షణాత్ ॥ **22** ॥

యవనే భస్మసాన్నీతే భగవాన్ సాత్వతర్షభః।
ఆత్మానం దర్శయామాస ముచుకుందాయ ధీమతే ॥ **23** ॥

తమాలోక్య ఘనశ్యామం పీతకౌశేయవాససం।
శ్రీవత్సవక్షసం భ్రాజత్కౌస్తుభేన విరాజితం ॥ **24** ॥

చతుర్భుజం రోచమానం వైజయంత్యా చ మాలయా।
చారుప్రసన్నవదనం స్ఫురన్మకరకుండలం ॥ **25** ॥

ప్రేక్షణీయం నృలోకస్య సానురాగస్మితేక్షణం।
అపీచ్యవయసం మత్తమృగేంద్రోదారవిక్రమం ॥ **26** ॥

పర్యపృచ్ఛన్మహాబుద్ధిస్తేజసా తస్య ధర్షితః।
శంకితః శనకై రాజా దుర్ధర్షమివ తేజసా ॥ **27** ॥

ముచుకుంద ఉవాచ
కో భవానిహ సంప్రాప్తో విపినే గిరిగహ్వరే।
పద్భ్యాం పద్మపలాశాభ్యాం విచరస్యురుకంటకే ॥ **28** ॥

కింస్విత్తేజస్వినాం తేజో భగవాన్ వా విభావసుః।
సూర్యః సోమో మహేంద్రో వా లోకపాలోఽపరోఽపి వా ॥ **29** ॥

మన్యే త్వాం దేవదేవానాం త్రయాణాం పురుషర్షభం।
యద్ బాధసే గుహాధ్వాంతం ప్రదీపః ప్రభయా యథా ॥ **30** ॥

శుశ్రూషతామవ్యలీకమస్మాకం నరపుంగవ।
స్వజన్మ కర్మ గోత్రం వా కథ్యతాం యది రోచతే ॥ **31** ॥

వయం తు పురుషవ్యాఘ్ర ఐక్ష్వాకాః క్షత్రబంధవః।
ముచుకుంద ఇతి ప్రోక్తో యౌవనాశ్వాత్మజః ప్రభో ॥ **32** ॥

చిరప్రజాగరశ్రాంతో నిద్రయోపహతేంద్రియః।
శయేఽస్మిన్ విజనే కామం కేనాప్యుత్థాపితోఽధునా ॥ **33** ॥

సోఽపి భస్మీకృతో నూనమాత్మీయేనైవ పాప్మనా।
అనంతరం భవాంఛ్రీమాన్ లక్షితోఽమిత్రశాతనః ॥ **34** ॥

తేజసా తేఽవిషహ్యేణ భూరి ద్రష్టుం న శక్నుమః।
హతౌజసో మహాభాగ మాననీయోఽసి దేహినాం ॥ **35** ॥

ఏవం సంభాషితో రాజ్ఞా భగవాన్ భూతభావనః।
ప్రత్యాహ ప్రహసన్ వాణ్యా మేఘనాదగభీరయా ॥ **36** ॥

శ్రీభగవానువాచ
జన్మకర్మాభిధానాని సంతి మేఽంగ సహస్రశః।
న శక్యంతేఽనుసంఖ్యాతుమనంతత్వాన్మయాపి హి ॥ **37** ॥

క్వచిద్ రజాంసి విమమే పార్థివాన్యురుజన్మభిః।
గుణకర్మాభిధానాని న మే జన్మాని కర్హిచిత్ ॥ **38** ॥

కాలత్రయోపపన్నాని జన్మకర్మాణి మే నృప।
అనుక్రమంతో నైవాంతం గచ్ఛంతి పరమర్షయః ॥ **39** ॥

తథాప్యద్యతనాన్యంగ శృణుష్వ గదతో మమ।
విజ్ఞాపితో విరించేన పురాహం ధర్మగుప్తయే।
భూమేర్భారాయమాణానామసురాణాం క్షయాయ చ ॥ **40** ॥

అవతీర్ణో యదుకులే గృహ ఆనకదుందుభేః।
వదంతి వాసుదేవేతి వసుదేవసుతం హి మాం ॥ **41** ॥

కాలనేమిర్హతః కంసః ప్రలంబాద్యాశ్చ సద్విషః।
అయం చ యవనో దగ్ధో రాజంస్తే తిగ్మచక్షుషా ॥ **42** ॥

సోఽహం తవానుగ్రహార్థం గుహామేతాముపాగతః।
ప్రార్థితః ప్రచురం పూర్వం త్వయాహం భక్తవత్సలః ॥ **43** ॥

వరాన్ వృణీష్వ రాజర్షే సర్వాన్ కామాన్ దదామి తే।
మాం ప్రపన్నో జనః కశ్చిన్న భూయోఽర్హతి శోచితుం ॥ **44** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యుక్తస్తం ప్రణమ్యాహ ముచుకుందో ముదాన్వితః।
జ్ఞాత్వా నారాయణం దేవం గర్గవాక్యమనుస్మరన్ ॥ **45** ॥

ముచుకుంద ఉవాచ
విమోహితోఽయం జన ఈశ మాయయా
త్వదీయయా త్వాం న భజత్యనర్థదృక్।
సుఖాయ దుఃఖప్రభవేషు సజ్జతే
గృహేషు యోషిత్ పురుషశ్చ వంచితః ॥ **46** ॥

లబ్ధ్వా జనో దుర్లభమత్ర మానుషం
కథంచిదవ్యంగమయత్నతోఽనఘ।
పాదారవిందం న భజత్యసన్మతి -
ర్గృహాంధకూపే పతితో యథా పశుః ॥ **47** ॥

మమైష కాలోఽజిత నిష్ఫలో గతో
రాజ్యశ్రియోన్నద్ధమదస్య భూపతేః।
మర్త్యాత్మబుద్ధేః సుతదారకోశభూ -
ష్వాసజ్జమానస్య దురంతచింతయా ॥ **48** ॥

కలేవరేఽస్మిన్ ఘటకుడ్యసన్నిభే
నిరూఢమానో నరదేవ ఇత్యహం।
వృతో రథేభాశ్వపదాత్యనీకపై -
ర్గాం పర్యటంస్త్వాగణయన్ సుదుర్మదః ॥ **49** ॥

ప్రమత్తముచ్చైరితికృత్యచింతయా
ప్రవృద్ధలోభం విషయేషు లాలసం।
త్వమప్రమత్తః సహసాభిపద్యసే
క్షుల్లేలిహానోఽహిరివాఖుమంతకః ॥ **50** ॥

పురా రథైర్హేమపరిష్కృతైశ్చరన్
మతంగజైర్వా నరదేవసంజ్ఞితః।
స ఏవ కాలేన దురత్యయేన తే
కలేవరో విట్కృమిభస్మసంజ్ఞితః ॥ **51** ॥

నిర్జిత్య దిక్చక్రమభూతవిగ్రహో
వరాసనస్థః సమరాజవందితః।
గృహేషు మైథున్యసుఖేషు యోషితాం
క్రీడామృగః పూరుష ఈశ నీయతే ॥ **52** ॥

కరోతి కర్మాణి తపస్సునిష్ఠితో
నివృత్తభోగస్తదపేక్షయా దదత్।
పునశ్చ భూయేయమహం స్వరాడితి
ప్రవృద్ధతర్షో న సుఖాయ కల్పతే ॥ **53** ॥

భవాపవర్గో భ్రమతో యదా భవే -
జ్జనస్య తర్హ్యచ్యుత సత్సమాగమః।
సత్సంగమో యర్హి తదైవ సద్గతౌ
పరావరేశే త్వయి జాయతే మతిః ॥ **54** ॥

మన్యే మమానుగ్రహ ఈశ తే కృతో
రాజ్యానుబంధాపగమో యదృచ్ఛయా।
యః ప్రార్థ్యతే సాధుభిరేకచర్యయా
వనం వివిక్షద్భిరఖండభూమిపైః ॥ **55** ॥

న కామయేఽన్యం తవ పాదసేవనా -
దకించనప్రార్థ్యతమాద్ వరం విభో।
ఆరాధ్య కస్త్వాం హ్యపవర్గదం హరే
వృణీత ఆర్యో వరమాత్మబంధనం ॥ **56** ॥

తస్మాద్ విసృజ్యాశిష ఈశ సర్వతో
రజస్తమఃసత్త్వగుణానుబంధనాః।
నిరంజనం నిర్గుణమద్వయం పరం
త్వాం జ్ఞప్తిమాత్రం పురుషం వ్రజామ్యహం ॥ **57** ॥

చిరమిహ వృజినార్తస్తప్యమానోఽనుతాపై -
రవితృషషడమిత్రోఽలబ్ధశాంతిః కథంచిత్।
శరణద సముపేతస్త్వత్పదాబ్జం పరాత్మ -
న్నభయమృతమశోకం పాహి మాఽఽపన్నమీశ ॥ **58** ॥

శ్రీభగవానువాచ
సార్వభౌమ మహారాజ మతిస్తే విమలోర్జితా ।
వరైః ప్రలోభితస్యాపి న కామైర్విహతా యతః ॥ **59** ॥

ప్రలోభితో వరైర్యత్త్వమప్రమాదాయ విద్ధి తత్ ।
న ధీర్మయ్యేకభక్తానామాశీర్భిర్భిద్యతే క్వచిత్ ॥ **60** ॥

యుంజానానామభక్తానాం ప్రాణాయామాదిభిర్మనః ।
అక్షీణవాసనం రాజన్ దృశ్యతే పునరుత్థితం ॥ **61** ॥

విచరస్వ మహీం కామం మయ్యావేశితమానసః ।
అస్త్వేవ నిత్యదా తుభ్యం భక్తిర్మయ్యనపాయినీ ॥ **62** ॥

క్షాత్రధర్మస్థితో జంతూన్ న్యవధీర్మృగయాదిభిః ।
సమాహితస్తత్తపసా జహ్యఘం మదుపాశ్రితః ॥ **63** ॥

జన్మన్యనంతరే రాజన్ సర్వభూతసుహృత్తమః ।
భూత్వా ద్విజవరస్త్వం వై మాముపైష్యసి కేవలం ॥ **64** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
దశమస్కంధే ఉత్తరార్ధే ముచుకుందస్తుతిర్నామ ఏకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥